

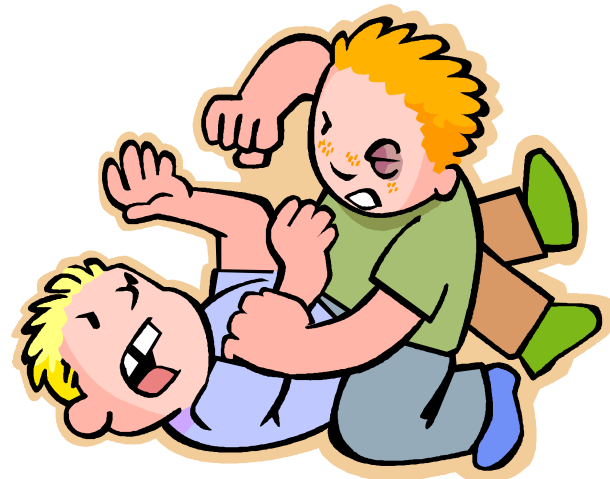

Provádění výchovy proti šikaně

Samostatný vedoucí dětí a mládeže – turistické zaměření

Osnova kurzu

- * Agresivní poruchy
  - * Formy šikany
  - * Oběti šikany
- * Prevence sociálně patologických jevů
  - * Typy prevence
  - * Primární prevence
  - * Prevence ve výchovných programech
  - * Výchově - vzdělávací cíle
  - * Sociální dovednosti
- * Jak na šikanu?
  - * Vyšetřování šikany
  - * Znaky šikany

Agresivní poruchy

- * Omezováním základních práv druhých osob
- * Různé formy – prostředí školy, zájmové skupiny, na pracovištích – ŠIKANÁ!
- * Chování, jehož záměrem je ublížit jedinci, ohrozit nebo zastrašovat druhého
- * Znaky šikany – opakované ubližování, bezbrannost oběti a asymetričnost (více proti jednomu)
- * Motivace k šikaně - touha po mužnosti, touha dominovat, motiv krutosti, zvědavost nebo nuda

Formy šikany

- * fyzické násilí a ponižování v podobě bití, vydírání, loupeží
- * psychické ponižování a vydírání, nadávky, pomlavy, vyhrožování, ponižování
- * destruktivní aktivity zaměřené na majetek oběti, poškozování věcí druhé osobě
- * šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako nápadné přehlížení, ignorování a izolace jedince či skupiny třídní, nebo jinou skupinou

Oběti šikany

- * **somatické zvláštnosti** - odstávající uši, barva pleti, obezita, předkus, malý vzrůst atd.
- * **psychické zvláštnosti** - děti s nízkým sebevědomím, děti neschopné zaujmout, děti s útočným chováním, noví žáci apod.

- * **obětí se může stát ale prakticky kdokoli!!!**

Prevence sociálně patologických jevů

- * Vybavovat děti příslušnými kompetencemi
- * Učit odolávat nástrahám, které jim společnost připravuje.
  - * drogové závislosti, gamblerství, nesnášenlivost, agresivita apod.
- * Rizikové skupiny dětí – děti bez zájmu, či děti, které rodiče přehnaně nutí k zájmové činnosti
- * Vytvoření tzv. **bezpečného prostoru**
  - * samozřejmost v rodinném prostředí
  - * lze vytvořit i v dětském oddíle (hezkká klubovna, kde se děti cítí dobře), dále pak fotografie z táborů, společné zážitky, knihy, hry, kroniky, empatický vedoucí apod.

Typy prevence

- * **nespecifická primární prevence** - veškeré aktivity podporující zdravý životní styl a osvojování pozitivního chování prostřednictvím volnočasových aktivit
- * **specifická primární prevence** - zaměřena na předcházení a omezení výskytu různých forem rizikového chování dětí
- * **všeobecná prevence** – určena pro standardní populaci, u níž nebyla zjištěna tendence k rizikovému chování
- * **selektivní prevence** – určena pro jedince, u nichž lze předpokládat zvýšenou hrozbu rizikového chování
- * **indikovaná prevence** – určena pro jednotlivce i skupiny, u nichž byl již zaznamenán výskyt rizikových faktorů v chování, ať ve škole, nebo v rodině

Primární prevence

- * **Nutné dbát především na prevenci jevů jako např.:**
  - * záškoláctví, šikanu, rasismus, xenofobii, vandalismus, kriminalitu a delikvenci, užívání návykových látek, závislost na politickém a náboženském extremismu, netolismus - závislost na virtuálních drogách (televize, počítačové hry, internet, ...)
- * **Další negativní jevy:**
  - * domácí násilí, týrání a zneužívání dětí, ohrožování mravní výchovy mládeže, poruch přijímání potravy
- * **Základní strategií prevence:**
  - * výchova ke zdravému životnímu stylu, k osvojování pozitivního sociálního chování, zachování integrity osobnosti
- * **Prostředkem prevence je např.:**
  - * kvalitní zájmová činnost přinášející účastníkům autentické zážitky a kladné emoce z nich

Prevence ve výchovných programech

- * **Využití interaktivních programů pro výuku:**

- * jak čelit sociálním tlakům
- * zkvalitňovat sociální komunikaci
- * zdolávat konflikty a stresové situace
- * zvyšovat zdravé sebevědomí, umožňují
- * vést rozhovory v malých skupinách

- * **Nevhodné jsou:**

- * hromadné jednorázové akce
- * pouhé předávání informací
- * Zastrásování
- * citové apely

Výchovně - vzdělávací cíle

Pro záměry prevence při činnostech oddílů můžeme sledovat řadu dílčích výchovně - vzdělávacích záměrů či cílů:

- * pomáhat objevovat dispozice jedinců, rozvíjet jejich specifické schopnosti
- * podporovat zdravý tělesný rozvoj, vychovávat ke zdravému životnímu stylu
- * posilovat citové vazby, cvičit komunikační dovednosti
- * dávat podněty k uplatňování osobnosti dítěte v jeho skupině
- * učit objektivně hodnotit své jednání a přijímat důsledky svého chování
- * vést k odpovědnosti za své chování, naučit pravidlům společenského chování a v denním životě je užívat
- * uvědomovat si nejen vlastní práva, ale i povinnosti

Sociální dovednosti

Děti by měly být vedeny k osvojování sociálních dovedností:

- * přijatelné vyjádření odlišného názoru, než jaký zastávají vrstevníci, rodiče nebo učitelé
- * požádat o jakoukoli laskavost osoby v sociálním okolí
- * zahájit rozhovor s vrstevníkem či dospělým
- * pozvat vrstevníka k účasti na nějaké činnosti či hře
- * pochválit druhého a zároveň pochvalu přijmout
- * požádat o pomoc při řešení nějakého problému
- * odmítnout nerozumný návrh, odolat tlaku vrstevníků chovat se nevhodným způsobem

Jak na šikanu?

- * v praxi se můžeme setkat s některými nežádoucími jevy
- * při jejich řešení se pokusíme zjistit příčiny nevhodného chování, jejich rozsah a stupeň a následně podle nich přijímat opatření
- * postupovat citlivě s ohledem na individuální zvláštnosti každého dítěte a kolektivu
- * šikanování jako takové je nutné chápat jako vážnou poruchu vztahů v celé skupině
- * počátek šikany můžeme označit tzv. ostrakismus - vyčlenění jedince z kolektivu
- * iniciátory šikany bývají dominantní silní jedinci, vtipálkové, hvězdy kolektivu
- * při řešení problému šikany ozdravujeme celý kolektiv!

Vyšetřování šikany

Při vyšetřování šikany jsou doporučeny následující kroky:

- * rozhovor s těmi, kteří na šikanu upozornili, a s oběťmi
- * nalezení vhodných svědků
- * individuální, příp. konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů)
- * zajištění ochrany obětem
- * rozhovor s agresory, příp. konfrontace mezi nimi

Znaky šikany

Nepřímé (varovné) znaky šikanování mohou být např.:

- * dítě je osamocené, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády
- * při týmových hrách a sportech bývá do mužstva voleno mezi posledními
- * při volných činnostech (např. ve školní družině) se snaží být co nejbližší pedagoga
- * má-li promluvit před skupinou, je nejisté, ustrašené
- * je uzavřené, působí nešťastně, mívá blízko k pláči
- * jeho věci jsou poškozené nebo zničené, rozházené
- * odmítá vysvětlit ztráty či poškození svých věcí, používá nepravděpodobné výmluvy

Děkuji za pozornost

